

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZETLEME ÖZ YETERLİKLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ¹

EXAMINATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES SUMMARIZING SELF EFFICACY

Ergün HAMZADAYI*

Büşra DEMİR*

Özet

Ortaokul öğrencilerinin özetleme öz yeterliklerini cinsiyet, okuma sıklığı, yazma sıklığı ve özetleme başarıları değişkenleri açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışma Gaziantep ili, Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde bulunan ortaokullarda 8. sınıfta öğrenim gören 206 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel (korelasyonel) tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları Özetleme Özyeterlik Ölçeği, Öğrenci Bilgi Formu, Özet Kaynak Metni (Eskici) olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin özetleme başarılarını belirlemede Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 21.0 ve MS-Excel 2007 programları kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlardan biri 8. sınıf öğrencilerinin orta düzeyde özetleme öz yeterlik algısına sahip oldukları ve kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek özetleme öz yeterlik algısına sahip oldukları yönündedir. Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç öğrencilerin okuma sıklıkları ile Özetleme Özyeterlik Ölçeği ve ölçeğin özetleme amaçlı okuma ve özet yazma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğudur. Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç ise öğrencilerin özetleme başarıları ile Özetleme Özyeterlik Ölçeği ve ölçeğin özetleme amaçlı okuma ve özet yazma alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında zayıf düzeyde doğrusal olarak anlamlı bir ilişki olduğudur. Bunun yanında öğrencilerin yazma sıklıkları ile Özetleme Özyeterlik Ölçeği ve ölçeğin özetleme amaçlı okuma ve özet yazma alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Özetleme öz yeterliği, özetleme başarıları, okuma sıklığı, yazma sıklığı

Abstract

This study, which aims to investigate the summarizing self-efficacy of secondary school students in terms of gender, reading frequency, writing frequency and summarizing success variables, was conducted with 8th grade secondary schools students (n=206) in Gaziantep province as well as Şahinbey and Şehitkamil districts of Gaziantep. Correlational survey model -qualitative research design- was employed as research method. Summarizing Self-Efficacy Scale, Student Information Form, and Summarizing Source Text (Eskici) were used as data collection tools. The Story Summarizing Evaluation Rubric was benefited to determine the summarizing success of the students. Data obtained from study was analysed by using IBM SPSS Statistics 21.0 ve MS-Excel 2007. The study results demonstrate that while the perception of summarizing self-efficacy of 8th grade students was above the average, the perception of summarizing self-efficacy of girls are higher compared to boy. Another remarkable result of the study was that there is a significant relationship between between the reading frequency of students and Summarizing Self-Efficacy

¹ Bu makale Doç. Dr. Ergün HAMZADAYI'nın danışmanlığında Büşra DEMİR'in Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilişimler Eğitimi Bölümü, erguhanzadayi@gmail.com, <https://orcid.org/0000-00002-8353-2779>

* Öğrt., MEB, bsrdmr.17@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7308-3682>

Scale(SSE Scale) as well as sub-dimensions of SSE scale (Reading for summarization, and Summarizing writing sub-dimensions). Moreover, statistically, there was a low linear relationship between summarizing success of students and Summarizing Self-Efficacy(SSE) Scale as well as as well as sub-dimensions of SSE scale (Reading for summarization, and Summarizing writing sub-dimensions). Finally, study results revealed that the relationship between the writing frequency of students and Summarizing Self-Efficacy Scale as well as sub-dimensions of SSE scale (Reading for summarization, and Summarizing writing sub-dimensions) was trivial.

Keywords: Summarizing self-efficacy, Summarizing success, Reading frequency, Writing frequency.

Giriş

Okuma bireylerin sosyal, kültürel ve akademik yaşamlarında etkin biçimde kullandıkları bir dil becerisidir. Eğitim, sağlık, sanat, ticaret gibi günlük yaşamın her alanında okuma becerisi işe koşulur. Bireylerin gelişen ve değişen dünyayı izleyebilmesinde, sosyal ve akademik açıdan kendilerini geliştirebilmelerinde temel araç okuma edimidir. Her birey akademik yaşamının ilk yıllarında öğrendiği okuma edimini eğitim-öğretim yaşamı boyunca etkin bir biçimde anlama aracı olarak kullanır.

Karatay (2010)'a göre okuma; görme, dikkat, odaklanma, algılama, hatırlama, anlamlandırma, parçalara ayırma, yeniden yapılandırma, yorumlama, seslendirme gibi duygusal ve zihinsel etkinliktir. Okumak yalnızca bireyin sembolleri seslendirmesi değildir. Semboller aracılığıyla iletilen anlamın çözümlenmesidir. Okumanın temelinde yer alan, okuma eylemini anlamlı kılan bu kavrama-çözümlemedir (Epçaçan ve Erzen 2010: 22). Okuduğunu anlamada sözcükler, cümleler ve paragraflar arasında ilişkilendirmeler yapma, kavrama, analiz etme, yorumlama, önceki bilgilerle ilişkilendirme gibi süreçler söz konusudur. Bu zihinsel süreçlerin gerçekleşebilmesinin ön koşulu okunan metnin bütünüyle kavranmasıdır. Birey metni okurken sözcükleri anlamlandırır. Sözcükler, cümleler ve paragraflardan hareketle metnin konusunu, vermek istediği iletiyi çözümler. Bu çözümleme aşamasından sonra okuduğu metin ile önceki öğrenmeleri arasında ilişkiler kurar ve metni zihninde yeniden biçimlendirir. Bu bilişsel sürecin sonucunda metnin anlamına ulaşılır.

Dört temel dil beceri içerisinde yer alan yazma; duygularımızı, düşüncelerimizi, tasarılarımızı, deneyimlerimizi yazı ile anlatmadır (Sever, 2000: 21). Konu belirleme, belirlenen konuyu sınırlandırma, bir amaç doğrultusunda açıklanacak düşünceleri belirleme taslak oluşturma ve bu taslağa uygun biçimde düşünceleri yazıya dökme gibi bilişsel etkinlikleri içeren yazma; karmaşık bir sürece sahiptir (Özdemir, 1991: 121). Yazma süreci beyinde yapılandırılan bilgilerin gözden geçirilmesiyle başlar. Daha sonra yazma amacı, konusu, sınırları belirlenerek seçme işlemi yapılır. Seçme işleminin ardından bilgiler parçalara ayırma, sıralama, ilişki kurma, eleştirme, değerlendirilme gibi bilişsel aşamalardan geçer ve kâğıda dökülür. Düşünme, yeni fikirler üretme, zengin duyu dünyası, gözlem ve deneyimleri dilin kurallarına uygun biçimde kullanma gibi unsurlardan oluşan yazma becerisi; anlama ve anlatma becerilerini içerdiğinden diğer dil becerilerine göre daha geç gelişir (Bayat, 2014). Nitekim alanyazında yapılan çalışmalar (Hamzadayı, 2010; Hamzadayı ve Çetinkaya, 2011; Bayat 2014) öğrencilerin metin oluşturma ve kendini yazılı olarak ifade etme sürecinde zorluk yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Okuma sürecinde okuyucunun metindeki temel iletiyi belirlemesi, gereksiz ayrıntıları göz ardı etmesi, metnin temel iletisini ve düşünce akışını bozmadan kendi sözcükleriyle ve bazı stratejileri kullanarak metni kısaltması (Bulut, 2013: 15) olarak tanımlanan özetleme; metni içselleştirme, benimseme, özümseme, kavrama becerilerine

dayanan bilişsel bir anlamlandırma eylemidir (Epçaçan, 2018: 16). Özetleme; anlama ve anlatma becerilerini kapsaya üst düzey bilişsel işlem gerektiren bir stratejidir. Kuşdemir ve Güneş (2014: 89) özetlemeyi; bir metnin bir kitabın, sözlü bir anlatımın, bir filmin en az önemli olan bilgi ve ayrıntılarının çıkarılmasıyla metinden daha kısa yeni bir metin oluşturmak olarak ifade etmiştir. Kaynak metni okuma veya dinleme/izleme yoluyla edinilen bireyin seçme, birleştirme, yorumlama, genelleme ve keşfetme gibi üst düzey bilişsel stratejileri işleterek kaynak metinden daha kısa bir metin oluşturması sürecidir. Kaynak metin üzerinden gerçekleştirilen ana düşünceyi belirleme, ana düşünceyi destekleyici ayrıntılardan ayımsama, metnin yapısını, kuruluşunu ve olayların yapısını belirleme gibi bilişsel süreçleri kapsar (Cardero-Ponce, 2000; Akt. Çetinkaya, Şentürk ve Dikici, 2020). Özetleme sürecinde okur metni bütünüyle kavradıktan sonra metnin ana hatlarını ve bunları çevreleyen ayrıntıları görmeye başlar. Bu aşamada kaynak metin üzerinde yapılan işlevsel bir kısaltma eylemi başlar. Van Dijk'a (1977; Akt. Çıkrıkçı, 2008) göre özetleme, metnin önemli içeriksel yapısının kısaltılarak yeniden üretilmesidir. Bireyin kendi tümceleri ile yeni bir metin üretebilmesi seçme, çözümlenme, birleştirme gibi bilişsel stratejileri kullanması ile olanaklıdır.

Bireyin tutum ve davranışlarına, olaylar karşısında takındıkları tavırlara, bir eylemi gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceklerine karar vermelerini sağlayan etmenlere etki eden durum bilişsel ve bedensel boyutların dışında kalan duyuşsal boyuttur. Duyuşsal boyut içerisinde bulunan en önemli konu başlıklarından biri öz yeterliktir. Bandura (1997)'ya göre öz yeterlik, bireyin bir işi gerçekleştirebilme yeterliğine ilişkin kanıdır (Akt. Bahçıvan ve Çetinkaya, 2021). Kişinin bir durumu yönetirken ihtiyaç duyduğu planlama, organize etme, başaracağına ve kendi yeteneklerine inanma gibi ön koşullar öz yeterlik algısıyla yakından ilişkilidir. Öz yeterlik kişinin becerileriyle alakalı bir işlevi değil, kendindeki beceriyle başarabileceklerine yönelik yargılarının bir ürünüdür (Senemoğlu, 2018: 234). Öz yeterlik inancının bireyin hayatında önemli bir yeri ve etkisi vardır. Bireyin yaşamı boyunca karşısına çıkan problemleri çözebilmesi için kendine güvenmesi, çözüm için gerekli yolları planlaması, yaptığı bu planlamaların farkında olması ve bu süreçleri izleyerek değerlendirmesi gerekmektedir (Baykara, 2011). Bireyin yönettiği bu süreçte kendi yeterliklerine inanması, başarabileceğine ilişkin olumlu bir düşünce içerisinde olması öz yeterlik anlayışı ile ilişkilidir.

Özetleme özyeterliği bireyin özetleme amaçlı okuma ve özet metin yazma gibi görevleri başarılı bir biçimde yerine getirme becerilerine ilişkin algısı biçimde tanımlanmıştır (Bahçıvan ve Çetinkaya, 2021:140). Özetleme öz yeterliği bireyin özetleme sürecinde yapması gerekenlere ilişkin kendi becerilerinin yeterliği hakkındaki düşüncesi olarak tanımlanabilir.

Alanyazındaki çalışmalar incelediğinde özetleme stratejisi (Bulut, 2003; Okuyan ve Gedikoğlu, 2011; Çıkrıkçı, 2008; Kurnaz, 2015; Çetinkaya, Şentürk, Dikici, 2020) öz yeterlik (Bolat, 2019; Ünlü, 2014; Demir, 2013; Ülper ve Şirin, 2020; Çetin, 2013; Oğuz ve Kutlu-Kalender, 2018) ve özetleme öz yeterliği (Bahçıvan ve Çetinkaya, 2021) farklı çalışmalara konu olmuştur. Ancak alanyazında özetleme öz yeterliğini cinsiyet, okuma sıklığı, yazma sıklığı ve özetleme başarısı gibi çeşitli değişkenler açısından inceleyen bütüncül bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu değişkenler çerçevesinde öğrencilerin özetleme öz yeterliklerini inceleyecek bir çalışmanın alanyazındaki bu boşluğu gidermeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın temel amacı ortaokul öğrencilerinin özetleme öz yeterliklerini cinsiyet, okuma sıklığı, yazma sıklığı ve özetleme

başarısı değişkenleri açısından incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin özetleme öz yeterlikleri hangi düzeydedir?
2. Özetleme öz yeterliği cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
3. Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma alt boyutu cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
4. Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özet yazma alt boyutu cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
5. Özetleme öz yeterliği okuma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
6. Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma alt boyutu okuma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
7. Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özet yazma alt boyutu okuma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
8. Özetleme öz yeterliği yazma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
9. Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma alt boyutu yazma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
10. Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özet yazma alt boyutu yazma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?
11. Özetleme başarısı değişkeni ile özetleme öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
12. Özetleme başarısı değişkeni ile Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
13. Özetleme başarısı değişkeni ile Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özet yazma alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Ortaokul öğrencilerinin özetleme öz yeterliğini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel (korelasyonel) tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğreti yılında Gaziantep ilinin Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde bulunan devlet okullarında öğrenim gören 206 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların tümü 8. sınıfta öğrenim görmektedir. Katılımcıların seçiminde basit seçkisiz örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları Özetleme Özyeterlik Ölçeği, özet kaynak metni (Eskici) ve öğrenci bilgi formudur. Özetleme başarısının belirlenmesinde Bahçivan (2020) tarafından geliştirilen Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı kullanılmıştır.

Özetleme özyeterlik Ölçeği, öğrencilerin özetlemeye ilişkin kendi yeterliklerine ilişkin kanılarının düzeyini belirlenmesi amacıyla Çetinkaya ve Bayat (yayım sürecinde) tarafından hazırlanmıştır. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin sonucunda 14 maddeden ve iki alt boyuttan oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin alt boyutları “özet yazma” ve “özetleme amaçlı okuma”dır. Özet yazma alt boyutunda beş, özetleme amaçlı okuma alt boyutunda dokuz madde bulunmaktadır. Ölçekte maddelerinde katılımcıların kendi yeterliklerine ilişkin kanılarının düzeyleri “1: Hiçbir zaman, 2: Nadiren, 3: Kararsızım, 4: Genellikle, 5: Her zaman” biçiminde derecelere ayrılmıştır. Ölçeğin tamamının cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.860 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın özetleme başarısı değişkenini ölçmek amacıyla Eskici metninin öğrenciler tarafından özetlenmesi istenmiştir. Özet kaynak metni belirleme sürecinde 5 alan uzmanı ve 5 Türkçe öğretmeninden metni “okunabilirlik, anlaşılabilirlik, dil seviyesi, metin uzunluğu” ölçütleri doğrultusunda değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman görüşlerinden hareketle metnin öğrencilerin seviyelerine ve özetleme çalışmasına uygun olduğuna karar verilmiştir.

Özet kaynak metni veri toplama süreci öncesinde 8. sınıfta öğrenim gören 10 öğrenci üzerinde denemiş uygulama sürecinde herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Pilot uygulamanın sonuçlanmasının ardından özet kaynak metni araştırmanın çalışma grubuna uygulanmıştır.

Öğrenci bilgi formu araştırmanın “cinsiyet, okuma sıklığı, yazma sıklığı, özetleme başarısı” değişkenlerini inceleyebilmek amacıyla dereceli puanlama anahtarı biçiminde hazırlanmıştır.

Okuma sıklığı değişkeni dört alt bölüme ayrılarak “Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum. Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum. Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum. Hiç okumam.” şeklinde derecelendirilmiştir.

Yazma sıklığı değişkeni dört alt bölüme ayrılarak azdan çoğa doğru “hiç yazmam, haftada bir yazarım, haftada ikiden fazla yazarım, her gün yazarım” şeklinde derecelendirilmiştir.

Bahçivan (2020) tarafından geliştirilen Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı, araştırmanın özetleme başarısı değişkenince yönelik olarak ortaokul 8. sınıf öğrencilerinden alınan özet metinlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde kullanılmıştır. Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı “Giriş, Temel Olaylar, Sonuç, Düzen ve Yazım Niteliği” olmak üzere 4 alt bölüm oluşturulmuştur. “Giriş” bölümünde özetin tüm ana karakterleri ve kurguyu eksiksiz biçimde açıklaması, öyküdeki ana çatışmaların özet metinde detaylı biçimde anlatılması ölçüt olarak kabul edilmiştir. “Temel Olaylar” bölümünde öykünün başındaki, ortasındaki ve sonundaki önemli bölümlerin dikkatle seçilmesi ve tam olarak anlatılması ölçüt olarak kabul edilmiştir. “Sonuç” bölümünde zirve noktasının, çatışmanın çözümü ve temanın detaylı biçimde anlatılması ölçüt olarak kabul edilmiştir. “Düzen ve Yazım Niteliği” bölümünde ise özet metin özenli yazılma durumu ve düzenleme gerektirme seviyesi ölçüt olarak kabul

edilmiştir. Öğrencilerin özetlerinin ölçütlere uygunluğunu belirlemek amacıyla beş başarı düzeyi (Çok iyi 4 puan, İyi 3 puan, Orta 2 puan, Zayıf 1 puan, Çok Zayıf 0 puan) belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

İstatistiksel analizler ve hesaplamalar için IBM SPSS Statistics 21.0 (IBM Corp. Released 2012. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 21.0. Armonk, NY: IBM Corp.) ve MS-Excel 2007 programları kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Cinsiyet, okuma sıklığı, yazma sıklığı gibi demografik bilgilere yer verilen sorular ile soruların yanıtlarında bireylerin dağılımını göstermede sayı (n) ve yüzde (%) değerleri kullanılmıştır.

Çalışmada yer alan Özetleme Özyeterlilik Ölçek puanı ve alt boyutları (Özetleme Amaçlı Okuma, Özet Yazma), Özetleme Başarı puanı gibi sürekli değişkenin normal dağılıma uygunluğu grafiksel olarak ve Shapiro-Wilks testi ile değerlendirilmiştir. Sürekli değişkenlerin hiçbirinin normal dağılıma uymadıkları belirlenmiştir.

Okuma Sıklığı, yazma sıklığı gibi kategorik değişkenlere göre bireylerin Özetleme Özyeterlilik Ölçeği ve alt boyutları Özetleme amaçlı okuma, özet yazma ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Kruskal Wallis non-parametrik varyans analizinden yararlanılmıştır. İkili karşılaştırmalarda bonferroni düzeltmesi yapılarak analiz sonuçları oluşturulmuştur.

Cinsiyete göre Özetleme Özyeterlilik Ölçeği ve alt boyutları özetleme amaçlı okuma, özet yazma ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Özetleme Başarı Puanı ile Özetleme Özyeterlilik Ölçeği ve alt boyutları özetleme amaçlı okuma, özet yazma ölçek puanlarının arasında yapılan korelasyon analizinde ise spearman non-parametrik korelasyon katsayısı verilmiştir.

Özetleme Başarı puanı sınıf içi korelasyon katsayısı (Intraclass Correlation Coefficient) two way random model, tutarlılık değerleri üzerinden hesaplanmıştır. Two-way random model kullanılması, iki farklı öğretmen tarafından Özetleme Başarı puanlarının verilmesinden kaynaklanmıştır Sınıf içi korelasyon katsayılarında tutarlılık (consistency) değerleri verilmiştir. Sınıf içi korelasyon katsayısı 0.858 olarak tespit edilmiştir ($p < 0.001$).

Bulgular

Bu bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ve araştırmanın sorularına ilişkin istatistiksel çözümlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1.1. Katılımcıların Demografik Dağılımları

Katılımcıların araştırmanın değişkenlerine ilişkin demografik dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Demografik Özellikler ve Değişkenler

		n	%
Cinsiyet	Kız	134	65.0
	Erkek	72	35.0

Okuma Sıklığınız Nedir?	Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum	44	21.3
	Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum	99	48.1
	Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum	56	27.2
	Hiç okumam	7	3.4
Yazma Sıklığınız Nedir?	Hiç yazmam	48	23.5
	Haftada bir kez yazarım	62	30.2
	Haftada ikiden fazla yazarım	55	26.8
	Her gün yazarım	40	19.5

Çalışmaya katılan bireylerin %65.0'i (n=134) kız, %35.0'i (n=72) erkektir. "Okuma Sıklığınız Nedir?" sorusuna bireylerin %21.3'ü (n=44) Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum, %48.1'i (n=99) yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum, %27.2'si (n=56) Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum, %3.4'ü (n=7) hiç okumam yanıtını vermiştir. Ayrıca "Yazma Sıklığınız Nedir?" sorusuna bireylerin %23.5'i (n=48) Hiç yazmam, %30.2'si (n=62) Haftada bir kez yazarım, %26.8'i (n=55) Haftada ikiden fazla yazarım, %19.5'i (n=40) Her gün yazarım yanıtını verdiği belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci sorusu 'Ortaokul öğrencilerinin özetleme öz yeterlikleri hangi düzeydedir?' biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Özetleme Öz Yeterlik Düzeyleri

Değişkenler	Ort±SS	Ortanca (ÇAG)	Min; Maks
Özetleme Özyeterlik Ölçeği	51.37±9.88	52.0 (14.5)	22.0; 70.0
Özetleme Amaçlı Okuma	18.78±3.85	20.0 (4.5)	6.0; 25.0
Özet Yazma	32.58±6.67	33.0 (9.5)	14.0; 45.0

Bireylerin Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı ortalaması 51.37±9.88'dir. Minimum Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı 22.0, maksimum puanı ise 70.0 olarak elde edilmiştir. Özetleme Özyeterlik Ölçeği alt boyutu olan özetleme amaçlı okuma alt boyut puanı ortalaması 18.78±3.85, özet yazma alt boyutu puan ortalamasının 32.58±6.67 olduğu ve öğrencilerin orta düzeyde özetleme öz yeterlik algısına sahip oldukları tespit edilmiştir.

1.3. Araştırmanın İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu 'Özetleme öz yeterliği cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?' biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Özetleme Özyeterlik Ölçek Puanı Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Özetleme ÖzYeterlik Ölçek Puanı	Kız	134	53.16±9.41	114.04	15281.0	3278.0	<0.001
	Erkek	71	47.98±9.90	82.17	5834.0		

Cinsiyete göre bireylerin Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı arasında istatistiksel olarak bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.001$). Kız öğrencilerin Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı ortalaması 53.16, erkek öğrencilerin ise 47.98 olarak elde edilmiştir. Buna göre kız öğrencilerin özetleme öz yeterliklerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

1.4. Araştırmanın Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu ‘Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma alt boyutu cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Özetleme Amaçlı Okuma Alt Boyut Puanı Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Özetleme Amaçlı Okuma Puanı	Kız	134	19.29±3.77	111.53	14944.50	3614.50	0.005
	Erkek	71	17.83±3.85	86.91	6170.50		

Cinsiyete göre bireylerin Özetleme Özyeterlik Ölçeği alt boyutu olan Özetleme Amaçlı Okuma puanı arasında istatistiksel olarak bir fark tespit edilmiştir ($p=0.005$). Kız bireylerin Özetleme Amaçlı Okuma alt boyut puan ortalamasının erkelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

1.5. Araştırmanın Dördüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü sorusu ‘Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özet yazma alt boyutu cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Özet Yazma Alt Boyut Puanı Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Özet Yazma Puanı	Kız	134	33.87±6.33	114.38	15326.50	3232.50	<0.001
	Erkek	71	30.15±6.67	81.53	5788.50		

Cinsiyete göre bireylerin Özetleme Özyeterlik ölçeği alt boyutu olan Özet Yazma puanı arasında istatistiksel olarak bir fark saptanmıştır ($p<0.001$) (Tablo 9). Kız bireylerin Özetleme Öz Yeterlik ölçeği alt boyutu olan Özet Yazma puanı ortalaması 33.87±6.33, erkek bireylerin Özet Yazma alt boyut puanı ortalaması ise 30.15±6.67 olarak elde edilmiştir.

1.6. Araştırmanın Beşinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci sorusu ‘Özetleme öz yeterliği okuma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Okuma Sıklığına Göre Özetleme Özyeterlik Ölçek Puanı Karşılaştırılması

	Okuma Sıklığı	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	p	Fark
Özetleme Özyeterlik Ölçek Puanı	Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum ^a	44	57.82±8.79	143.05				
	Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum ^b	99	51.48±8.89	102.93	34.838	3	<0.001	c-b c-a
	Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum ^c	56	46.28±9.38	72.75				b-a
	Hiç okumam ^d	6	49.67±11.77	92.75				

Okuma sıklığı gruplamasına göre bireylerin Özetleme Özyeterlik Ölçek puanları arasında istatistiksel olarak bir fark tespit edilmiştir ($p < 0.001$). Özetleme Özyeterlik Ölçek puanları bakımından okuma sıklığı ikili karşılaştırılmalarında Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum-Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum, yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum-Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum, Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum-Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

1.7. Araştırmanın Altıncı Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı sorusu ‘Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma alt boyutu okuma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Okuma Sıklığına Göre Özetleme Amaçlı Okuma Alt Boyut Puanı Karşılaştırılması

	Okuma Sıklığı	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	p	Fark
Özetleme Amaçlı Okuma Puanı	Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum ^a	44	21.00±3.09	140.18				
	Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum ^b	99	18.99±3.68	106.13	36.814	3	<0.001	c-b c-a
	Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum ^c	56	16.69±3.58	68.50				b-a
	Hiç okumam ^d	6	18.67±4.93	100.67				

Okuma sıklığı gruplamasına göre bireylerin Özetleme Özyeterlik ölçeği alt boyutu olan Özetleme Amaçlı Okuma puanı arasında istatistiksel olarak bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0.001$). Özetleme Amaçlı Okuma alt boyut puanları bakımından okuma sıklığı ikili karşılaştırılmalarında Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum-Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum, Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum-Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum, Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum-Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

1.8. Araştırmanın Yedinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci sorusu ‘Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özet yazma alt boyutu okuma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Okuma Sıklığına Göre Özet Yazma Alt Boyut Puanı Karşılaştırılması

	Okuma Sıklığı	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	p	Fark
Özet Yazma Puanı	Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum ^a	44	36.82±6.04	141.14	29.631	3	<0.001	c-a b-a
	Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum ^b	99	32.49±6.13	101.79				
	Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum ^c	56	29.59±6.43	76.75				
	Hiç okumam ^d	6	31.00±7.13	88.25				

Okuma sıklığı gruplamasına göre bireylerin Özetleme Özyeterlik Ölçeği alt boyutu olan Özet Yazma puanı arasında istatistiksel olarak bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.001$). Özet Yazma alt boyut puanları bakımından okuma sıklığı ikili karşılaştırmalarında Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum-Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum, Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum-Yılda 21 ve üstü sayıda kitap okurum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

1.9. Araştırmanın Sekizinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci sorusu ‘Özetleme öz yeterliği yazma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Yazma Sıklığına Göre Özetleme Özyeterlik Ölçek Puanı Karşılaştırılması

	Yazma Sıklığı	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	p	Fark
Özetleme Özyeterlik Ölçek Puanı	Hiç yazmam	48	50.02±9.19	92.26	5.115	3	0.164	-
	Haftada bir kez yazarım	61	50.21±9.62	95.39				
	Haftada ikiden fazla yazarım	55	52.64±9.51	109.95				
	Her gün yazarım	40	53.57±10.78	115.38				

Yazma sıklığı gruplamasına göre bireylerin Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p=0.164$).

1.10. Araştırmanın Dokuzuncu Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu sorusu ‘Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma alt boyutu yazma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Yazma Sıklığına Göre Özetleme Amaçlı Okuma Alt Boyut Puanı Karşılaştırılması

	Yazma Sıklığı	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	p	Fark
Özetleme Amaçlı Okuma Puanı	Hiç yazmam	48	18.94±3.82	103.39	2.586	3	0.460	-
	Haftada bir kez yazarım	61	18.26±3.74	93.53				
	Haftada ikiden fazla yazarım	55	19.04±3.60	104.64				
	Her gün yazarım	40	19.25±4.27	112.18				

Yazma sıklığı gruplamasına göre bireylerin Özetleme Özyeterlik ölçeği alt boyutu olan Özetleme Amaçlı Okuma puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (p=0.460).

1.11. Araştırmanın Onuncu Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu sorusu ‘Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özet yazma alt boyutu yazma sıklığı değişkeni açısından anlamlı bir fark göstermekte midir?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Yazma Sıklığına Göre Özet Yazma Alt Boyut Puanı Karşılaştırılması

	Yazma Sıklığı	N	Ort±SS	Sıra Ortalaması	Ki-kare	Sd (df)	p	Fark
Özet Yazma Puanı	Hiç yazmam	48	31.08±6.08	87.59	7.163	3	0.067	-
	Haftada bir kez yazarım	61	31.95±6.46	96.82				
	Haftada ikiden fazla yazarım	55	33.60±6.54	111.94				
	Her gün yazarım	40	34.32±7.17	116.08				

Yazma sıklığı gruplamasına göre bireylerin Özetleme Özyeterlik Ölçeği alt boyutu olan Özet Yazma puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır (p=0.067).

1.12. Araştırmanın On Birinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın on birinci sorusu ‘Özetleme başarısı değişkeni ile özetleme öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Özetleme Başarı Puanı İle Özetleme Özyeterlik Ölçek Puanı Arasındaki İlişki

	Özetleme Başarı Puanı	
	Spearman İlişki Katsayısı	p
Özetleme Özyeterlik Ölçek Puanı	0.307	<0.001

Yapılan istatistiksel çözümlerden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Özetleme Başarı puanı ile Özetleme Özyeterlik Ölçek puanları arasında zayıf düzeyde doğrusal,

pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir (spearman ilişki katsayısı=0.307, $p<0.001$).

1.13. Araştırmanın On İkinci Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın on ikinci sorusu ‘Özetleme başarısı değişkeni ile Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Özetleme Başarı Puanı İle Özetleme Özyeterlik Ölçeği Özetleme Amaçlı Okuma Alt Boyutu Arasındaki İlişki

	Özetleme Başarı Puanı	
	Spearman İlişki Katsayısı	p
Özetleme Amaçlı Okuma Puanı	0.325	<0.001

Yapılan istatistiksel çözümlerden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Özetleme Başarı puanı ile Özetleme Özyeterlik Ölçeği alt boyutu olan Özetleme Amaçlı Okuma puanları arasında zayıf düzeyde doğrusal, pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir (spearman ilişki katsayısı=0.325, $p<0.001$).

1.14. Araştırmanın On Üçüncü Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın on üçüncü sorusu ‘Özetleme başarısı değişkeni ile Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özet yazma alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?’ biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14. Özetleme Başarı Puanı İle Özetleme Özyeterlik Ölçeği Özet Yazma Alt Boyutu Arasındaki İlişki

	Özetleme Başarı Puanı	
	Spearman İlişki Katsayısı	p
Özet Yazma Puanı	0.276	<0.001

Yapılan istatistiksel çözümlerden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Özetleme Başarı puanı ile Özetleme Özyeterlik Ölçeği Özet Yazma puanları arasında zayıf düzeyde doğrusal, pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir (spearman ilişki katsayısı=0.276, $p<0.001$).

Tartışma ve Sonuç

Ortaokul öğrencilerinin özetleme öz yeterliklerini cinsiyet, okuma sıklığı, yazma sıklığı ve özetleme başarısı değişkenleri açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmadan elde edilen sonuçlardan biri öğrencilerin Özetleme Öz Yeterlik Ölçeği puan ortalamasının orta düzeyde olduğu yönündedir. Bu sonuç alanyazındaki diğer çalışmalarla (Oğuz ve Kutlu-Kalender, 2018; Demirdağ, 2015) benzerlik göstermektedir. Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç kız öğrencilerin özetleme öz yeterlik algılarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğudur. Cinsiyet değişkeninin öz yeterlik üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaların (Bolat, 2009; Oğuz ve Kutlu-Kalender 2018) sonuçlarına bakıldığında genel olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek öz yeterliğe sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç ise okuma sıklığı değişkeni ile Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı, Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma, özet yazma alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler olduğu yönündedir. Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum- Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum, Yılda 1-5 arası sayıda kitap okurum- Yılda 21 ve üstü arası sayıda kitap okurum, Yılda 6-20 arası sayıda kitap okurum- Yılda 21 ve üstü arası sayıda kitap okurum seçenekleri ile öğrencilerin Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı, Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma ve özet yazma alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin yılda okudukları kitap sayıları arttıkça Özetleme Özyeterlik Ölçek puanları, Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma ve özet yazma alt boyutlarından aldıkları puanlar da artmaktadır. Yalnızca “Hiç okumam” seçeneğinin işaretleyen öğrencilerin Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı ve Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma ve özet yazma alt boyutlarından aldıkları puanlar bir üst seçenek olan “Yılda 1-5 arası sayıda okurum” seçeneğini işaretleyen öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Bu durum hiç kitap okumayan öğrencilerin kendilerine ilişkin algılarının, farkındalıklarının gerçeği yansıtmadığını ve kendi yeterliliklerinin farkında olmadıklarını göstermektedir. Okuma sıklığı yüksek olan öğrenciler; anlama, kavrama, yorumlama, değerlendirme becerilerine sahip olacağından kendilerine ilişkin farkındalıklarının da bu becerilere bağlı olarak arttığı düşünülmektedir. Bolat (2019) ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile yazma öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile yazma öz yeterlik puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğunu, öğrencilerin okuma alışkanlık düzeyleri arttıkça yazma öz yeterlik düzeylerinin de arttığını saptamıştır. Ülper ve Şirin (2019) ortaokul öğrencilerinin okuma anlama düzeyleriyle öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada öz yeterlik algısı ile okuma-anlama başarısı arasında orta düzeyde anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu saptamıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar alanyazındaki diğer çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Araştırmanın bir diğer sonucunda ise öğrencilerin yazma sıklıkları ile Özetleme Özyeterlik Ölçek puanı ve Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma, özet yazma alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı yönündedir. Çalışmadan elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin genellikle haftada bir gün yazdığı görülmektedir. Öğrencilerin özetleme öz yeterlikleri ile yazma sıklıkları arasındaki ilişkinin anlamlı olmamasının öğrencilerin yazma alışkanlıklarının haftada bir günle sınırlı kalmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Diğer bir araştırma sonucunda öğrencilerin özetleme başarıları ile Özetleme Özyeterlik Ölçek Puanı ve Özetleme Özyeterlik Ölçeğinin özetleme amaçlı okuma, özet yazma alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında zayıf düzeyde doğrusal, pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin özetleme başarıları arttıkça özetleme öz yeterlik ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar da artmaktadır. Bu durum özetleme öz yeterliği yüksek olan öğrencilerin özetlemede öz yeterliği düşük olan öğrencilere göre daha başarılı oldukları sonucunu ortaya koymaktadır. Alanyazın incelendiğinde Bahçıvan (2020) ortaokul öğrencilerinin özetleme başarıları ile öz yeterlik algıları, özetlemeye yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada öğrencilerin özetlemeye yönelik tutumlarının ve öz yeterlik algılarının yüksek olmasının özetleme başarısını önemli biçimde etkilediğini ortaya koymuştur. Çetin (2013) yaptığı çalışmada “Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeğinin” öğrencilerin akademik başarısını yordaması durumunu incelemiş, araştırma sonucunda öz yeterlik ölçek puanlarının öğrencilerin akademik başarısını yordamada etkili

olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma ve alanyazında yapılan diğer çalışmalar benzer biçimde öğrencilerin başarıya ulaşabileceklerine ilişkin algılarının onların akademik başarılarını pozitif yönde etkilediği sonucunu ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Bahçıvan, H. K. (2020). *Öykü özeti değerlendirme dereceli puanlama anahtarı*. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Bahçıvan, H. K. (2020). *Öykü özeti değerlendirme dereceli puanlama anahtarı*. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Bahçıvan, H. K. ve Çetinkaya, G. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin özetleme başarıları ile özetlemeye yönelik tutumları ve özyeterlik alguları arasındaki ilişki*. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4(1), 137-162.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise Of Control*. W.H. Freeman and Company.
- Bayat, N. (2014). The effect of the process writing approach on writing success and anxiety. *Educational sciences: theory & practice*, 14 (3), 1133-1141.
- Baykara, K. (2011). Öğretmen adaylarının bilişötesi öğrenme stratejileri ile öğretmen yeterlik alguları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 80-92.
- Bolat, E. (2019). *İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile yazma öz yeterlilikleri arasındaki ilişki –İğdir ili örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Bulut, P. (2013). *İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencileri ve Öğretmenlerinin Özetleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi: Türkçe Dersi Örneği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Cordero-Ponce, W. (2000). Summarization instruction: Effects on foreign language comprehension and summarization of expository texts. *Reading Research and Instruction*, 39, 329-350.
- Çetin, B. (2013). Çocuklar için öz- yeterlik ölçeğinin ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarısını yordaması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (3), 1117-1132.
- Çetinkaya, G. ve Bayat, N. (Yayım sürecinde) *Özetlemeye yönelik özyeterlik algısı ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışması*.
- Çetinkaya, G., Şentürk, R. ve Dikici, A. (2020). Özetleme stratejilerinin kullanımı ile özetleme başarıları arasındaki ilişki, *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-17
- Çıkrıkçı, S. S. (2008). İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerilerinin gelişimi. *Dil Dergisi*, (141), 19-35.
- Demir, T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ile yazma özyeterlik algısı ilişkisi üzerine bir çalışma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 84-114.

- Epçaçan, C. (2018). Okuduğunu anlama becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin etkisi üzerine bir değerlendirme. *Ekev Akademi Dergisi*, 74.
- Epçaçan, C., ve Erzen, M., (2010). Okuduğunu Anlama Becerileri ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 40 (185), 22-32.
- Hamzadayı, E. (2010). *Bütünleştirilmiş öğrenme-öğretme yaklaşımının Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- Hamzadayı, E. ve Çetinkaya, G. (2011). Yazılı anlatımı düzenlemede akran dönütleri: dönüt türleri, öğrenci algıları. *AİBU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1) 147-165.
- Karatay, H. (2010). İlköğretim öğrencilerinin okuduğunu kavrama ile ilgili bilişsel farkındalıkları. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 457- 475.
- Kurnaz, H. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının bilgilendirici ve öyküleyici metinleri özetleme becerileri, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDER)*, 11, 141-156.
- Kuşdemir, Y. ve Güneş, F. (2014). Doğrudan öğretim modelinin okuduğunu anlama becerilerine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 86-113.
- Oğuz, A., ve Kutlu-Kalender, M. D. (2018). Ortaokul öğrencilerinin üst bilişsel farkındalıkları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(2), 170-186.
- Okuyan, H.Y. ve Gedikoğlu, Y.G. (2011). Öğretmenlerce Üretilen Yazılı Özet Metinlerin Niteliksel Özellikleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 1007-1020.
- Özdemir, E. (1991). *Yazma öğretimi*. B. Özer (Ed.), Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi içinde (114-129. ss.). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Anı.
- Sever, S. (2000). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme* (3.Baskı). Anı.
- Ülper, H. ve Şirin, A. (2020). Okuma anlama düzeyleriyle özyeterlik algısı arasındaki ilişki bağlamında ortaokul öğrencilerinin görünüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (PAU Journal of Education)*, 48, 1-14.
- Ünlü, S. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumları ve öz yeterlikleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Van Dijk, T. 1977. *Text and context*. Longman.